

Dades del document

Investigador: Fabregat Palau, Gemma

Data de publicació: 2012-05-27

Descripció

Mme. de Staël es converteix en una escriptora de prestigi a França gràcies a *Corinne ou l'Italie* (1807), però és amb *De l'Allemagne* (1810) que l'autora aconsegueix el definitiu reconeixement arreu d'Europa. L'obra s'inspira en Alemanya perquè és un país ètnicament cohesionat (malgrat no constituir encara una unitat política), a diferència de la França imperial materialista debilitada arran de la Revolució. Les comparacions entre els dos països i la crítica que es desprèn de la realitat francesa no passaren inadvertides a Napoleó, que rebé un exemplar de l'obra de part de l'autora i ordenà destruir-ne els 10.000 exemplars de la primera edició. De tota manera, l'escriptora francesa aconseguí publicar-la de nou a Anglaterra el 1813 i a París el 1814.

De l'Allemagne és fruit del viatge que Mme. de Staël emprèn amb A. W. Schlegel des del desembre de 1807 fins al juny de 1808 per Àustria i Alemanya, on ja havia estat entre 1803 i 1804. És el resultat del que en aquestes experiències ha copsat la mirada escrutadora de l'autora, que moguda per la passió indaga sobre qüestions morals, filosòfiques i literàries, així com sobre l'amor, el matrimoni i la condició de la dona. Més que una guia l'obra és un manual que retrata i presenta sistemàticament la realitat del país germànic, que ha restat com el primer manifest romàntic aparegut a França.

Mme. de Staël organitza els continguts de l'obra en quatre blocs. En primer lloc descriu Alemanya i la seva societat, destacant la distinció entre el nord romàntic i el sud clàssic (en aquest apartat es refereix als germans Schlegel) i posant èmfasi a explicar acuradament el concepte *clàssic*. Al segon bloc l'escriptora aborda la literatura i les arts alemanyes: en descriu la seva singularitat (la producció alemanya no s'inspira en la francesa o la de l'Antiguitat, sinó que beu de la seva pròpia tradició) i focalitza la seva atenció en Wieland, Klopstock, Winckelmann, Lessing, Goethe i Schiller.

Tot seguit l'autora tracta de l'escola romàntica i n'analitza la seva producció per gèneres; en destaca la poesia i el drama. Les pàgines que dedica a la poesia posen al descobert l'afinitat que l'autora sent pel nou moviment: valora per sobre de tot la poesia lírica i concedeix un rol messiànic al poeta, que segons ella ha de revelar i explicar la veritat com a creador (a diferència de l'antiga idea de l'artista que havia de retratar la veritat en l'obra). D'entre els poetes, Schiller i Goethe recullen les crítiques més favorables. Pel que fa al drama, la francesa remarca de nou que les seves fonts provenen del passat de la nació en lloc de la tradició grecoromana i es mostra contrària a les unitats d'acció. Una vegada més, Schiller té un lloc destacat entre les preferències de l'autora.

Al tercer bloc, sobre filosofia i moral, Mme. de Staël destaca els pensadors alemanys més destacats des de Kant (per ella el més rellevant) fins a Fichte. Cal tenir present, però, que la filosofia no era una dels punts forts de l'escriptora francesa. *De l'Allemagne* acaba amb algunes observacions referents a la religió i amb un elogi de l'entusiasme.

Informació

Al llarg del segle XVIII la literatura alemanya s'havia rebut a Espanya gràcies a traduccions en llengua francesa i, en menor mesura, també a articles de premsa, llibres en alemany o llatí i textos de poesia i teatre. La influència de què gaudí França sobre l'Europa del XIX, així com també la guerra del Francès en el cas de casa nostra, facilitaren l'arribada d'informació sobre Alemanya a través del país veí. L'exemple més representatiu és potser el de la recepció de *De l'Allemagne* de Mme. de Staël, en un principi en la seva versió anglesa (1813), que permet que la informació sobre literatura alemanya es doni a conèixer entre cercles més amplis de la cultura catalana i espanyola. A partir dels anys 20 l'obra esdevé una peça clau per a la difusió de la literatura romàntica alemanya a Espanya: en aquest context, *De l'Allemagne* contribuï significativament a divulgar la realitat, el pensament i els moviments literaris alemanys des d'una perspectiva conservadora (ben acollida pels germans Milà, Piferrer i Bergnes de las Casas), mentre que l'obra homònima de Heinrich Heine, també molt popular, va complementar aquest panorama des d'una mirada progressista (Juan Valera i Sanz del Río en reben l'impacte).

La primera traducció a l'espanyol de *De l'Allemagne*, a càrrec de Manuel Granell, no es publica fins el 1947. Aquest retard segurament es deu al fet que les edicions en

francès i anglès eren ja accessibles per al públic espanyol interessat, com demostren les citacions, passatges i comentaris de l'obra que van apareixent a Espanya al llarg del vuit-cents. En aquestes circumstàncies, la premsa es presenta com un testimoni d'excepció en la recepció de l'obra, sobretot quan es fa al·lusió a temes relacionats amb Alemanya.

La *Crónica Científica y Literaria* de Madrid, atenta a notícies relacionades amb Mme. de Staël, es refereix a l'obra sobre Alemanya com a "célebre" el 1819. Pocs anys més tard, en el conegut article de Luigi Monteggia "Romanticismo" (publicat a *El Europeo* l'octubre de 1823) l'autor s'acull a la reformulació, recollida a les pàgines d'*Il Conciliatore*, que Léonard de Sismondi i l'escriptora francesa fan dels conceptes *clàssic* i *romàntic* desenvolupats per A. W. Schlegel: així com l'alemany equipara *romàntic* amb la literatura moderna, Mme. de Staël i per extensió Monteggia entenen romàntic com a original i per tant consideren que els antics també poden ser qualificats de romàntics.

El novembre de 1835, Andrew Covert-Spring (pseudònim d'Andreu Fontcuberta) fa referència a *De l'Allemagne* a la revista liberal *El Propagador de la Libertad*. Incideix en el paper que A. W. Schlegel ha tingut en l'elaboració de l'obra i valora el llibre com a "curioso, instructivo, admirable" quan l'autora es deixa portar, però considera també que quan l'escriptora parla d'una escola que, segons ell, no arriba a conèixer el llibre és "pésimo, nauseabundo". Cal afegir que en aquestes mateixes dates Fontcuberta publica també a *El Propagador de la Libertad* passatges de *De l'Allemagne* de Heine firmant amb el seu pseudònim.

El major impacte de *De l'Allemagne* de Mme. de Staël en premsa es produeix entre 1835 i 1845, encara que l'arribada de *De la littérature considérée dans ses rapports avec les institutions sociales* (edició en espanyol de 1829) distorsiona el seguiment de la recepció de l'obra. En tot cas, es pot constatar que ressona el discurs de l'escriptora sobre Goethe, *Werther* i *Faust* a les publicacions madrilenyes *Semanario Pintoresco Español*, *Correo Nacional*, *Revista de Madrid* i *Gaceta de Madrid*; les seves opinions sobre Kotzebue, Schiller i Kant es recullen a les revistes literàries *El Panorama* i *El Alba*, també de la capital d'Espanya. A Barcelona *El Museo de Familias* de Bergnes de las Casas segueix en aquesta mateixa línia: en un estudi sobre Goethe aparegut el 1840 es recull explícitament l'opinió que mereixia l'escriptor a la dama francesa; també en un estudi de 1841 sobre autors alemanys

del XIX es fa referència a *De l'Allemagne* de Mme. de Staël, que "no ha alcanzado a indicar con la debida precisión" les nombroses influències que varen produir o modificar el desenvolupament intel·lectual de l'Alemanya moderna, segons l'autor.

L'obra torna a tenir una presència remarcable a la premsa espanyola dels anys 60: el març de 1861 el polifacètic Emilio Castelar publica una carta oberta a *La América* en què critica el bagatge filosòfic de la francesa, i on la considera una dona "preocupada por el genio del neocatolicismo, que tenía empeño en desfigurar a sus ojos la Alemania liberal y racionalista". El 1867, José Fernández Matheu publica alguns estudis sobre literatura alemanya a la *Revista Hispano-americana*, *El Museo Universal* i *La América* sota la influència directa de Mme. de Staël.

Alguns espanyols vinculats en major o menor mesura a la política del país coneixen *De l'Allemagne*: Antonio Alcalá Galiano és un dels primers a llegir l'obra, que rep de mans de l'escriptora poc després de la seva impressió el 1813. Alcalá coincideix amb ella a Londres, de camí a Estocolm, en qualitat de diplomàtic. També Juan Donoso Cortés coneixia *De l'Allemagne*, com queda explícit al discurs d'obertura del Col·legi d'Humanitats de Càceres de 1829: considera Mme. de Staël "superior a su siglo y a su sexo" i fa una valoració molt positiva de les apreciacions que es troben a l'obra a propòsit del sistema poètic de Schiller i el sistema metafísic de Kant. Un altre polític, Cánovas del Castillo, sembla tenir present el discurs de l'escriptora sobre Alemanya al destacar-ne la capacitat per generar novetats sobretot en filosofia, lletres i arts, l'any 1870. A Catalunya, és probable que Manuel Milà conegui *De l'Allemagne*: igual que a l'obra de la dama francesa, Milà destaca a *Observaciones sobre la poesía popular* (1853) la balada sentimental de Schiller i tradueix *El cigne i l'àguila* d'A. W. Schlegel. També el jove Josep Yxart llegeix amb atenció l'obra de Mme. de Staël, que li aporta coneixements sobre l'idealisme alemany i li forneix una interpretació de la poesia de Schiller que ell accepta.

De l'Allemagne apareix ja al catàleg de la Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès de 1874 en una edició de l'editorial parisenc Didot publicada deu anys abans. La seva presència a la Biblioteca no sorprèn, ja que es tracta d'una obra de referència.

Bibliografia

Balayé, Simone. ***Madame de Staël: lumières et liberté*** . París: Éditions Klincksieck, 1979.

Juretschke, Hans. "**Du rôle médiateur de la France dans la propagation des doctrines littéraires, des méthodes historiques et de l'image de l'Allemagne en Espagne au cours du XIXe Siècle**". En: *Romanticisme, Réalisme, Naturalisme en Espagne et en Amérique Latine*. Lille: Université de Lille III, 1978.